

ИСТИЦАЊЕ ВИШЕ ТУЖБЕНИХ ЗАХТЕВА У ТУЖБИ

Закон о парничном поступку познаје кумулативне тужбене захтеве који се сабирају, евентуалне тужбене захтеве (усвајање следећег тужбеног захтева ако први није основан) и овлашћење туженог да се исплатом одређеног износа ослободи обавезе (facultas alternativa), али не и могућност истицања више тужбених захтева који су у алтернативном односу, а којим би се тужени обавезао да од две или више алтернативно одређених чинидби испуни једну.

Из образложења:

Могућност истицања више тужбених захтева у истој тужби предвиђена је одредбама чл. 191 ЗПП-а, те је ставом првим наведеног члана прописано да у једној тужби тужилац може истаћи више захтева против истог туженог кад су сви захтеви повезани истим чињеничним и правним основом. Ако захтеви нису повезани истим чињеничним и правним основом, они се могу истаћи у једној тужби против истог туженог само кад је исти суд стварно надлежан за сваки од ових захтева и кад је за све захтеве одређена иста врста поступка. По чл. 193 и 194 ЗПП-а, кумулација тужбених захтева могућа је и накнадно, у току поступка, преиначењем тужбе истицањем другог захтева уз постојећи. У случају да одлука о спору зависи од тога да ли постоји или не постоји неки правни однос који је у току парнице постао споран, тужилац поред постојећег захтева може истаћи захтев да суд утврди да такав однос постоји, односно не постоји, ако је суд пред којим парница тече надлежан за такав захтев, али се истицање таквог захтева не сматра преиначењем тужбе (чл. 189 ст. 1 и 2 ЗПП-а). У наведеним случајевима, накнадна кумулација захтева подразумева да су истакнути захтеви повезани истим чињеничним и правним основом као и да се међусобно не искључују. Међутим, када тужилац у једној тужби истакне два или више тужбених захтева у међусобној вези, али тако да суд усвоји следећи од тих захтева ако нађе да онај који је испред њега истакнут није основан (чл. 191 ст. 2 ЗПП-а), ради се о основном и евентуалном тужбеном захтеву, који не могу бити усвојени кумулативно. У овој процесној ситуацији, суд је у обавези да најпре испита основаност првоистакнутог, примарног захтева, док о осталим (евентуалним или субсидијарним) захтевима одлучује тек уколико оцени да примарни захтев није основан.

Ако тужилац у тужби тражи да му се досуди испуњење дуговане чинидбе и истовремено у тужби, или до закључења главне расправе, предложи да тужени уместо дуговане чинидбе плати одређени новчани износ или да испуни неку другу чинидбу (чл. 190 ст. 1 ЗПП-а), не ради се о тужби са више тужбених захтева већ о процесном овлашћењу тужиоца (facultas alternativa), које по својој природи представља грађанскоправну понуду туженом да се може ослободити дуговане чинидбе уколико плати тај новчани износ. Ова понуда не представља тужбени захтев и тужилац (уколико је овакав захтев усвојен) у поступку принудног извршења може да тражи само оно што је предмет захтева (нпр. предају ствари), али се тужени може ослободити обавезе исплатом износа назначеног у понуди.

Из наведеног следи да Закон о парничном поступку познаје кумулативне тужбене захтеве који се сабирају, евентуалне тужбене захтеве (усвајање следећег тужбеног захтева ако први није основан) и овлашћење туженог да се исплатом одређеног износа ослободи обавезе (facultas alternativa), али не и могућност истицања више тужбених захтева који су у алтернативном односу, а којим би се тужени обавезао да од две или

више алтернативно одређених чинидби испуни једну. У овом случају, првостепени суд је усвојио тужбени захтев којим је тражено извршење уговора (предаја стана), а уколико се чинидба не изврши исти уговор се раскида, уз обавезу да тужени тужиљи у смислу чл. 132 ЗОО врати цео износ купопродајне цене, са каматом од дана исплате. Права једне уговорне стране у случају када друга страна не изврши своју обавезу регулисана су одредбама чл. 124 ЗОО, те када у двостраним теретним уговорима једна страна не испуни своју обавезу, друга страна може, ако није што друго одређено, захтевати испуњење обавезе или под условима предвиђеним законом раскинути уговор простом изјавом ако раскид уговора не наступа по самом закону, а у сваком случају има права на накнаду штете. Стога, у ситуацији у којој тужени није у уговореном року извршио уговорну обавезу предаје стана који је предмет купопродаје, тужиља може да бира да ли ће уговор о купопродаји раскинути или ће тражити његово извршење. Међутим, тужиља је постављеним тужбеним захтевом тражила алтернативно обавезивање туженог на испуњење уговора или на повраћај купопродајне цене а првостепени суд је наведени захтев усвојио, иако се ради о захтевима који се међусобно искључују. Изузетно, тужбени захтев може да садржи захтев за алтернативно обавезивање туженог, али само ако је уговором предвиђена алтернативна облигација у смислу чл. 403 ЗОО, што је за сада спорно. Из садржине уговора о купопродаји Ов 4135/7 од 05.06.2007. године не може се закључити да је уговорена алтернативна обавеза туженог, а парничне странке током поступка нису саслушане. Само уколико је обавеза туженог уговорена у смислу чл. 403. ЗОО, тужиља може такво обавезивање да тражи тужбом. У супротном, захтев тужиље на алтернативно обавезивање не би био основан, јер се не може истовремено тражити и извршење уговора и регулисање правних последица раскида истог уговора повраћајем купопродајне цене.

Првостепени суд је пропустио да оцени да ли је међу странкама таква обавеза уговорена и да ли има основа за обавезивање туженог на начин формулисан у изреци. Имајући у виду наведено, жалбом се основано указује да је изрека побијане пресуде нејасна и неизвршива. Стога је потребно да првостепени суд у поновном поступку отклони указану битну повреду, испита вољу уговорних страна и утврди шта је предмет обавезе туженог те да, након што правилно утврди наведене битне чињенице, правилном применом материјалног права поново одлучи о тужбеном захтеву и трошковима поступка.

(решење Апелационог суда у Београду Гж 7041/12 од 08. маја 2014. године)

*Аутор сентенце : Нада Ђорђевић,
виши саветник Апелационог суда у Београду*